

**ASUTUSESISESEKS
KASUTAMISEKS**

Märge tehtud: 01.09.2014

Kehtib kuni: 02.02.2015

Alus: avaliku teabe seadus

§ 35 lg 2 p 2

Teabevaldaja:

Põllumajandusministeerium

SELETUSKIRI

põllumajandusministri määruse „Põllumajanduskindlustustoetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 11 lõike 1 alusel.

Põllumajanduskindlustustoetus on riigiabi komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–75), artikli 28 tähenduses.

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja Mai Talvik (tel 625 6118, mai.talvik@agri.ee), põllumajanduse tulupoliitika büroo juhataja Liisa Kähr (tel 652 6551, liisa.kahr@agri.ee) ning sama büroo peaspetsialistid Katre Kirt (tel 625 6140, katre.kirt@agri.ee) ja Urve Valdmaa (tel 625 6120, urve.valdmaa@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule on teinud õigusosakonna peaspetsialist Christel Ilves (tel 625 6261, christel.ilves@agri.ee). Keeleliselt on eelnõu ja seletuskirja toimetanud sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

Määrusega kehtestatakse põllumajanduskindlustustoetuse saamiseks esitatavad nõuded, toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise kord, toetuse periood ning toetuse määr. Määruse eesmärk on võimaldada taotleda kindlustusmaksete toetust põllumajandustootjatel, kes soovivad kindlustada oma loomi (sh kodulinde ja mesilasperesid), põllukultuure jms looduslikest teguritest tulenevate riskide ja loomahaiguste ning taimekahjurite vastu. Alates 2001. aastast on põllumajanduskindlustustoetuse maksmine sätestatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadusega. 2008. aasta 1. jaanuaril hakkas kehtima põllumajanduskindlustustoetuse määrus, mis oli kooskõlas komisjoni määruse (EÜ) nr 1857/2006, mis käsitleb asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist põllumajandustoodete tootmisega tegelevatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele antava riigiabi suhtes ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 70/2001 (ELT L 358, 16.12.2006, lk 3–13), artikliga 12.

2008. aastal taotleti toetust kogusummas 14 113 eurot, mis maksti ka selles mahus välja. 2009. aastal taotleti toetust kogusummas 39 163 eurot, aga kuna eelarves oli eraldatud vaid 12 782 eurot, siis vähendas PRIA taotlejatele makstava toetuse suurust võrdeliselt taotluses märgitud kuludega, lähtudes toetuse määrast. 2010. aastal maksti toetust 17 599 eurot, 2011. aastal 11 072 eurot, 2012. aastal 11 021 eurot, 2013. aastal 8962 eurot ja 2014. aastal 9524 eurot. Taotlejate arv on olnud suhteliselt väike (aastate jooksul 10–30).

Euroopa Komisjon võttis 25. juunil 2014. aastal vastu määruse (EL) nr 702/2014, millega tunnistati kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 1857/2006, kuid viimati nimetatud määruse nõuetele vastavaid abikavasid kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2014. Alates 1. jaanuarist 2015 peavad rakendatavad abikavad vastama komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 nõuetele.

Põllumajanduskindlustustoetus on abi kindlustusmaksete tasumiseks vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artiklile 28.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) väljatöötamise vajaduse on tinginud komisjoni määruse (EÜ) nr 1857/2006 kehtivusaja lõppemine ning komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 jõustumine 1. juulil 2014. aastal.

Eelnõu koosneb 13 paragrahvist. Eelnõu koostamisel on lähtunud põllumajandusministri 18. mai 2011. a määruses nr 40 „Põllumajanduskindlustustoetuse saamiseks esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord” kehtestatud põhimõtetest, lisandunud on komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 kohased muudatused.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, mille kohaselt kehtestatakse määrusega põllumajanduskindlustustoetuse (edaspidi ka *toetus*) saamiseks esitatavad nõuded, toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise kord, toetuse periood ning toetuse määr.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse, et toetus on riigiabi komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 28 „Abi kindlustusmaksete tasumiseks” tähenduses.

Riigiabi on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 järgi igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist. Kuigi riigiabi on Euroopa Liidu ühisturuga põhimõtteliselt kokkusobimatu, kehtivad siiski teatud erandid. Põllumajandusliku riigiabina on lubatud anda toetusi ja rakendada muid abimeetmed, mis on nimetatud Euroopa Liidu suunistes riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades 2014–2020 (2014/C 204, lk 1–97). Komisjoni ning liikmesriikide töö lihtsustamiseks on komisjon kehtestanud nn grupierandi määruse (komisjoni määrus (EL) nr 702/2014). See tähendab, et teatud abikategooriate kohta ei pea riigiabi teatist esitama, kui abikava rakendamisel täidetakse kõiki grupierandi määruse tingimusi.

Põllumajanduskindlustustoetus on rahaline abi, millega osaliselt hüvitatakse väikese ja keskmise suurusega põllumajandustootjale kindlustusmaksed, mis ta on tasunud kindlustusandjaga sõlmitud kindlustuslepingu alusel.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetuse saamiseks esitatavad nõuded.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt antakse põllumajandusliku esmatootmisega tegelevate väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele abi kindlustusmaksete tasumiseks komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 28 kohaselt juhul, kui abiga ei takistata kindlustusteenuste siseturu toimimist, abi ei piirdu üheainsa kindlustusandja või -grupi pakutava kindlustusega ning selle tingimuseks ei ole kindlustuslepingu sõlmimine asjaomasel liikmesriigis asuva kindlustusandjaga.

Kindlustus on ette nähtud selliste kulude katteks, mille on põhjustanud:

- 1) loodusõnnetus, nagu maavärin, laviin, maalihe, üleujutus, tornaado, orkaan või looduslikult alguse saanud metsapõleng;
- 2) loodusõnnetusega võrreldav ebasoodne ilmastikutingimus, nagu külm, torm ja rahe, jää, rajuvihm, pidev vihm või ränk pöud, mis hävitab rohkem kui 30% keskmisest aastatoodangust, mis arvutatakse kas kolme eelmise aasta keskmisena või eelmise viieaastase perioodi kolme aasta keskmisena, välja arvatud kõige kõrgem ja kõige madalam näitaja;
- 3) muu ebasoodne ilmastikutingimus, mis ei vasta punktis 2 sätestatud tingimustele;
- 4) loomahaigused või taimekahjurid. Kindlustusjuhtumiks loetakse looma hukkumist, kui selle põhjustas haigestumine nakkushaigusesse (v.a Eesti Vabariigi õigusaktidega kinnitatud eriti ohtlikud loomataudid). Taimekahjurid on nõukogu direktiivi 2000/29/EÜ artikli 2 lõike 1

punktis e määratletud kahjulikud organismid – kõik taimedele või taimsetele toodetele kahjulike taimede, loomade või patogeensete organismide liigid, tüved või genotüübi grupid.

Kindlustusega hüvitatakse ainult eespool nimetatud kahjude korvamisega seotud kulud, kui kindlustatud esemeks on tera- ja kaunvili, heinaseeme, õlikultuur, kartul, köögivili, puuvili, marjad, viljapuu, marjapõõsas, puukooliistandus, dekoratiivtaim, veised, sead, lambad, kitsed, hobused (v.a võistlus- ja ratsahobused), kodulinnud või mesilaspere.

Eelnõu § 3 lõike 2 kohaselt ei tohi taotlejal olla täitmata Euroopa Komisjoni riigiabi tagasimaksmise korraldus. Komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 1 lõike 5 kohaselt ei kohaldata seda määrust abikavade suhtes, milles ei ole sõnaselgelt välistatud üksikabi maksmine ettevõtjale, kellele komisjoni eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnustatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korralduse abi tagasimaksmiseks.

Taotleja kinnitab määruse lisas 1 esitatud vormi kohases taotluses oma allkirjaga, et ta vastab toetuse saamiseks esitatavatele nõuetele, sh et tal ei ole täitmata komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 1 lõike 5 kohane ebaseaduslikult saadud riigiabi tagasimaksmise korraldus. See on uus nõue ning kirjutatud eelnõusse tulenevalt komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 1 lõikes 5 sätestatud nõudest.

Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt ei tohi taotleja olla raskustes olev ettevõtja.

Komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 1 lõike 6 kohaselt ei kohaldata seda määrust raskustes olevale ettevõtjale antava abi suhtes. Raskustes oleva ettevõtja mõiste on sätestatud komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 2 punktis 14, ning kehtida ei tohi ükski järgmistest tingimustest:

a) kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kes on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist. Piiratud vastutusega äriühinguteks loetakse osahing, millel on osadeks jaotatud osakapital (äriseadustiku § 135), ja aktsiaselts, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital (äriseadustiku § 221). Seni on sellest toetusest toetatud füüsilisest isikust ettevõtjaid või osahinguid;

b) äriühing (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatult vastutus äriühingu võlgade eest ja kes on kaotanud kogunenud kahjumi tõttu üle poole oma arvetel olevast kapitalist. Selle sätte puhul tuleb jälgida komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 2 punkti 14 kohaselt eelkõige täisühinguid ja usaldusühinguid, kes ei ole seni põllumajanduskindlustustoetust saanud;

c) kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele.” Maksejõuetus on nähtus, mis iseloomustab ettevõtte majanduslikku seisundit, kuid ei tähenda iseenesest veel isiku pankrotti (mida reguleerib pankrotiseadus). Maksejõuetuse põhitunnus on, et võlgnik ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ning see suutatus ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Maksejõuetuse kontrollimisel tuleb lähtuda ettevõtte majandusaasta aruandest või FIE raamatupidamisest (bilansist);

d) kui ettevõtja on saanud päästmisabi ning ei ole veel laenu tagasi maksnud või garantiid lõpetanud või on saanud ümberkorraldusabi ning tema suhtes kohaldatakse endiselt ümberkorraldamiskava. Seni ei ole ühelegi Eestis põllumajandustoojatele antud päästmis- ega ümberkorraldusabi.

Ettevõtja mittevastavust raskustes oleva ettevõtja kriteeriumitele hindab esimesena toetuse taotleja ja kinnitab seda, nagu ka toetuse saamiseks esitatavatele nõuetele vastamist, oma allkirjaga määruse lisas 1 esitatud vormi kohases taotluses. PRIA saab vajaduse korral taotlejaid kontrollida, kas taotlusega esitatavate andmete järgi enne toetuse määramist või maksetaotlusega esitatud andmete järgi enne väljamakse tegemist. Seda, et toetatav ettevõtja ei oleks raskustes oleva ettevõtja, on PRIA-l eelkõige võimalik kontrollida äriregistrist, kus on märgitud ettevõtja staatus (likvideerimisel, pankrotis, ärikeelud). Raskustes oleva ettevõtja kindlaksmääramise kontrollimiseks on võimalik kasutada esitatud majandusaasta aruannete andmeid (akumuleeritud kahjum, omakapital, võlad ja kohustused). PRIA-l on võimalik kontrollida ettevõtjat ka muude põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantud andmete järgi või kontrollides ettevõtja raamatupidamist. Maksuvõla olemasolu Maksu- ja Tolliametiga andmetel ei määratle ettevõtjat raskustes olevaks.

Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt võib toetust anda ainult nende kindlustusmaksete hüvitamiseks, mille kindlustusleping on sõlmitud pärast põllumajandustootja poolt PRIA-le toetuse taotluse esitamist. Nimelt võib komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 6 lõike 1 kohaselt abi anda vaid nende tegevuste eest, millel on ergutav mõju. Sama määruse artikli 6 lõike 2 kohaselt loetakse abil olevat ergutav mõju, kui abisaaja on asjaomasele liikmesriigile esitanud kirjaliku abitaotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist.

Kindlustusperioodi pikkuseks kehtestatakse kuni 12 kalendrikuud, arvestades toetuse maksmisel eelarveaastat.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse kindlustusmaksete hüvitamise määr kuni 65% kindlustusmaksest, lähtudes komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 28 punktis 6 kehtestatust.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetuse taotlemise kord ja aeg.

Eelnõu § 5 lõike 1 kohaselt võetakse määruse lisas 1 esitatud vormi kohaseid taotlusi PRIA-s vastu 1. märtsist 15. märtsini. Tähtaja kehtestamine on kooskõlastatud PRIA-ga, samas on võrreldes kehtiva määrusega taotlemise protseduur oluliselt muutunud. Erinevalt eelnevate aastate põllumajanduskindlustustoetuse taotlemise protseduurist esitatakse ergutava mõju tagamiseks nüüd toetuse taotlus enne kindlustuslepingu sõlmimist ja toetuse väljamaksmine toimub hilisema maksetaotluse alusel. Muudatus tuleneb komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 6 lõikest 1, mis sätestab ergutava mõju põhimõtted. Toetust makstakse riigieelarve vahenditest ning taotlus tuleb esitada iga aasta kohta eraldi.

Taotluste vastuvõtmise tähtaja muutmise juuli alguse asemel märtsi alguseks ei tohiks taotlejale probleeme tekitada.

Eelnõu § 5 lõige 2 sätestab, et juhul kui taotleja andmed ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, esitab taotleja PRIA-le avalduse oma andmete kandmiseks registrisse.

Eelnõu §-s 6 kehtestatakse taotluse läbivaatamise ja toetuse suuruse arvutamise kord. Peale toetuse taotluse läbivaatamist ja kontrollimist arvutab PRIA toetuse suuruse, arvestades toetuse määra ja toetuse maksmiseks ettenähtud vahendite suurust. Kui nõuetekohase taotluse rahuldamiseks vajalik toetuse summa ületab toetuse maksmiseks eelarveaastal ettenähtud vahendeid, vähendab PRIA taotlejatele määratava toetuse suurust proportsionaalselt.

Eelnõu §-s 7 kehtestatakse toetuse määramine ja taotluse rahuldamata jätmise. PRIA otsustab toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise 30 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast. Taotleja loetakse toetuse saajaks pärast PRIA poolt toetuse määramise otsuse tegemist. Abi saaja määratlemine tuleneb riigiabi üldpõhimõttest, mille kohaselt loetakse abi andmiseks aega, mil isikul tekib seaduslik õigus abi saamiseks – selleks loetakse taotluse rahuldamise otsust. Taotlus jäetakse rahuldama maaelu ja põllumajandusturu korraldamise

seaduse §-s 14 sätestatud alustel. Taotluse rahuldamata jätmise alused võrreldes kehtiva määrusega ei muutu.

Eelnõu §-s 8 kehtestatakse maksetaotluse ja kindlustuslepingu sõlmimist tõendavate dokumentide esitamine. Lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja pärast kindlustuslepingu sõlmimist PRIA-le lisas 2 esitatud vormi kohase maksetaotluse, lõike 2 kohaselt esitab toetuse saaja kindlustuspoliisi koopia ja kindlustusmaksete tasumist tõendava maksekorralduse koopia või väljatrüki või arvelduskonto väljavõtte. Maksetaotluse esitamise viimane tähtaeg on toetuse taotlemise aasta 10. november. Juhul kui taotleja teeb toetuse taotluses märgitud kindlustusperioodil kindlustuslepingu alusel makseid mitmes osas, siis võib ta maksetaotlusi esitada ka mitmel korral kuni nimetatud tähtajani.

Eelnõu §-s 9 kehtestatakse toetuse maksmine. Taotleja loetakse toetuse saajaks pärast PRIA poolt toetuse määramise otsuse tegemist. Toetuse maksmine toimub eelnõu lisas 2 esitatud maksetaotluse alusel. Eelnõu kohaselt kantakse toetus taotleja arvelduskontole 15 tööpäeva jooksul arvates maksetaotluse ja nõuetekohaste dokumentide saamisest. Selle aja jooksul kontrollitakse andmete õigsust, tehakse toetuse väljamaksmise otsus ning kantakse toetus taotleja arvelduskontole.

Eelnõu §-des 10 ja 11 kehtestatakse toetuse tagasinõudmine maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 42 alusel ja andmete säilitamine kümne aasta jooksul arvates abikava alusel antud viimase üksiktoetuse andmisest. Taotluse tagasinõudmise ja andmete säilitamise alused võrreldes kehtiva määrusega ei muutu.

Eelnõu § 12 kohaselt tunnistatakse kehtetuks põllumajandusministri 18. mai 2011. a määrus nr 40 „Põllumajanduskindlustustoetuse saamiseks esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord”.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu koostamisel on arvestatud komisjoni määruses (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–75), sätestatud. Euroopa Komisjonile tuleb esitada komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 9 punkti 1 kohaselt kokkuvõtlik teave abikava kohta hiljemalt kümme tööpäeva enne käesoleva määruse jõustumist.

4. Määruse mõjud

Määruse eelnõu väljatöötamise vajaduse on tinginud komisjoni määruse (EÜ) nr 1857/2006 kehtivusaja lõppemine ning komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 jõustumine 1. juulil 2014. aastal. Määruse põhimõju on seotud õigusselguse ja õigusaktide korrektsuse saavutamiseega.

Määruses on muudetud taotluse esitamise tähtaega võrreldes kehtiva ajaga varasemaks, samuti on muudetud toetuse taotlemise protseduuri seoses abi andmise ergutava mõjuga.

Komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 6 lõike 1 kohaselt võib abi anda vaid nende tegevuste eest, millel on ergutav mõju. Abil loetakse olevat ergutav mõju, kui abisaaja on asjaomasele liikmesriigile esitanud kirjaliku abitaotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist. Seetõttu tekib taotlejal lisakoormus, kuna varasema ühe taotluse asemel esitatakse nüüd kaks või rohkem taotlust. Ajavahemikul 1.–15. märtsini esitab taotleja toetuse taotluse ja peale kindlustuslepingu sõlmimist ning maksete tasumist maksetaotluse või erinevatel aegadel

maksete tegemise korral maksetaotlused, mille esitamise viimaseks tähtajaks on taotlemisaasta 10. november.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Igal aastal kehtestab põllumajandusminister eelarveaastaks toetuse suuruse, arvestades eelmiste aastate väljamaksete summat. Toetus makstakse välja vastavalt esitatud maksetaotlustele. Abikava eelarve 2015. aastaks on 10 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu uute põhimõtete üle on arutletud kindlustusteenuse pakkujaga If P&C Insurance AS ja PRIA-ga. PRIA esitatud kommentaaridega on osaliselt arvestatud.

Eelnõu esitatakse õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ants Noot

Kantsler